

ÅRSPLAN 2025-2026

HAUGEN BARNEHAGE AS

INNHOLDSFORTEGNELSE

INFORMASJON OM ÅRSPLAN, EIERFORHOLD	3
HISTORIE	3
VERDIGRUNNLAG	5
ÅRSKALENDER 2025-2026	6
AVDELINGENE	8
TUROMRÅDER	10
TEMA PÅ AVDELING SEKE OG AVDELING HAUGEN 2025/2026	11
PROGRESJON	13
DOKUMENTASJON OG VURDERING	14
FORELDRESAMARBEID	15
SOSIAL KOMPETANSE, VENNSKAP OG FELLESSKAP	16
MARKERINGER	17
OMSORG	17
KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST	18
BARNES MEDVIRKNING	20
TILRETTELEGGING AV DET ALMENNPEDAGOGISKE TILBUDET	21
SAMARBEID	21
BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS	22
TILVENNING I BARNEHAGEN	22
OVERGANG BARNEHAGE – SKOLE OG SFO	24
FAGOMRÅDER	25

INFORMASJON OM ÅRSPLAN, EIERFORHOLD

Haugen barnehages årsplan bygger på:

- ❖ FNs barnekonvensjon, der barns beste skal være et grunnleggende hensyn
- ❖ Lov om barnehage med forskrifter, departementets merknader til bestemmelsene
- ❖ Rammeplan for barnehager
- ❖ Vedtekter for Haugen barnehage AS.
- ❖ Innspill fra ansatte, barn og foreldre

Årsplanen utformes av pedagogiske ledere og styrer, og fastsettes av barnehagens samarbeidsutvalg og eier.

Årsplanen er, ifølge «Rammeplan for barnehager»: *«et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumenterer barnehagens valg og begrunnelser.»* Videre står det: *«Årsplanen skal vise hvordan barnehagen vil arbeide for å omsette rammeplanens formål og innhold og barnehageeiers lokale tilpasninger til pedagogisk praksis.»*

Adresse og telefonnummer:

Haugen barnehage AS

Kvernhusdalen 72

5308 Kleppestø

Avd. Seke 90 23 51 93

Avd. Seke tur 41 57 95 74/91 71 28 81

Avd. Haugen 90 22 91 96

Styrer 90 22 98 50

Eier 95 96 21 66

Hjemmeside: <https://haugen.barnehage.no/>

E-post: eb@haugen-barnehage.no

Aksjonærenes navn og telefonnummer:

Edith Balestrand og

Kjell Morten Færestrand

Kvernhusdalen 72 B, 5308 Kleppestø

Tlf: 959 62 166/481 92 182

Lik og følg oss gjerne på:

Facebook: Haugen barnehage AS

Instagram: @haugenbarnehageas

HISTORIE

Haugen barnehage åpnet mars 1997, og ligger på et nedlagt gårdsbruk.

Da barnehagen åpnet hadde den 10 barn, etter utvidelsene i 2003 og i 2010, har vi plass til ca 50 barn, barnetallet varierer fra år til år.

Barnehagen består av tre avdelinger: Løen, Haugen og Seke, byggene ligger like ved hverandre. I Haugen barnehage blir barna utfordret av en naturlig progresjon slik avdelingene er delt inn. Avdelingene er tilpasset barnas alder, modenhet, enkeltbarn og hele barnegruppens behov.

Barnehagen benytter gårdens inn- og utmark som lekeområde, uteområdet til barnehagen grenser til utmark med skog og variert terreng.

**I HAUGEN BARNEHAGE
SKAL BARN FÅ LÆRE
VED Å ERFARE OG UNDRE SEG –
I SAMSPILL MED
MENNESKER, NATUR OG SAMFUNN**

VERDIGRUNNLAG

I barnehageloven § 1 står det: *Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.*

Barndommen har en egenverdi som barnehagen skal anerkjenne og ivareta, alle handlinger og avgjørelser som berører barnet skal være til barnets beste.

Barnehagen skal gi rom for alle barn, for deres ulike opplevelser, for et fellesskap med andre hvor de utvikler et positivt forhold til – og tro på seg selv. Empati skal videreutvikles i møte med voksne som viser empati, barna skal oppleve likeverd og likestilling, demokrati og få anledning til å ytre seg, blir hørt og delta. Ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt for menneskeverdet skal barna få oppleve ulike måter å tenke, handle og leve på. I barnehagen skal barna også oppleve verdien av et fellesskap hvor både barn og voksne kan lære av hverandre. De voksne har et særlig ansvar for at barna føler seg sett, anerkjent, at de har verdi i fellesskapet. Barna skal, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i alle aktiviteter i barnehagen.

Barnehagen skal fremme bærekraftig utvikling og bidra til at barna kan forstå at våre handlinger har konsekvenser for fremtiden. I barnehagen skal voksne sørge for at barna har et godt psykososialt miljø, barnas fysiske og psykiske helse skal være i fokus. Barna skal både få prøve seg i ulike aktiviteter, håndtere utfordringer og motgang, egne og andres følelser og ha mulighet til ro og hvile. Natur og fysisk aktivitet er en viktig del av hverdagen i barnehagen, spesielt i forhold til psykisk helse og motorisk utvikling. Måltid i barnehagen er en god arena for gode samtaler, fellesskap, får å kunne gi hverandre erfaringer og kunnskap om hvordan gode matvaner kan gi god helse.

ÅRSKALENDER 2025-2026

<u>AUGUST</u> Mandag 28. juli: Første dag etter sommerferien Uke 31-39: Oppstart, tilvenning, bli-kjent, vennskap Lørdag 6.sept.- søndag 14.sept: friluftslivets uke Uke 35: Tur til naturhistorisk musem for førskolegruppen	<u>SEPTEMBER</u> Mandag 8: planleggingsdag barnehagen stengt Tirsdag 23: turbotrakk https://www.dnt.no/turbotrakk/ Uke 37 og 38: Brannvernuke med Eldar og Vanja og Bjørnis Uke 39: Foreldremøte, foreldrerådsmøte og samarbeidsutvalgsmøte	<u>OKTOBER</u> I oktober: prosjektarbeid med forberedelse til høstfest, tema FN-dagen og solidaritetsaksjon Uke 41: Høstferie for skolen Torsdag 23: Høstfest for barn, foreldre, ansatte med utstilling, servering og marked til inntekt for soldidaritetsaksjon
<u>NOVEMBER</u> I november: Barn og voksne vasker, rydder og pynter til jul Fredag 7: Planleggingsdag barnehagen stengt Uke 45-48: Foreldresamtaler Uke 47-51: Juleforberedelser og juleverksted	<u>DESEMBER</u> I desember: Kirkebesøk for førskolebarna Fredag 12: Lucia-markering Torsdag 18: Nissefest for barna Onsdag 24: julaften, barnehagen stengt Torsdag 25: 1. juledag, barnehagen stengt Fredag 26: 2.juledag, barnehagen stengt Onsdag 31: nyttårsaften, barnehagen stengt	<u>JANUAR</u> Torsdag 1: 1. nyttårsdag, barnehagen stengt Uke 4-6: temaarbeid i forbindelse med samenes nasjonaldag Fredag 30: planleggingsdag, barnehagen stengt Svømming for barna født i 2020-2021 på våren

ÅRSKALENDER 2025-2026

FEBRUAR

I februar/mars: Foreldremøte overgang barnehage/skole, for foreldre med førskolebarn

Fredag 6: Markering av samenes nasjonaldag

Torsdag 19: Karneval

Uke 9: Vinterferie for skolen

MARS

I mars: markere barnehagedagen

Fredag 13: planleggingsdag, barnehagen stengt

Uke 11-13: Foreldresamtaler

I mars: samarbeidsutvalgsmøte

Torsdag 26: påskelunsj for barna på avdeling Haugen og Seke

Forberedelser til planting på avdelingene

APRIL

I april: felles kveldstur til barnehagens turområder for barn, foreldre og ansatte

Onsdag 1: onsdag før skjærtorsdag, barnehagen stenger kl. 12

Torsdag 2-mandag 6: påskeferie, barnehagen stengt

Onsdag 15: Aktivitetsdag for førskolegruppen ved grillhuset

MAI

Fredag 1: Arbeiderenes dag, barnehagen stengt

Uke 18-19: Bir-uker, vi melder oss på Birs vårdugnad

Uke 19-20: Tema-arbeid i forbindelse med 17. mai

Onsdag 13.mai: Markering av 17.mai i barnehagen

Torsdag 14: Kr.himmelfartsdag barnehagen stengt

Fredag 15: Planleggingsdag barnehagen stengt

Mandag 25: 2. pinsedag, barnehagen stengt

JUNI

I juni: Temaarbeid; inkludering, mangfold, respekt og vennskap, tur til Kolbeinsvarden for Uglene

Torsdag 4: Overnatting i barnehagen for førskolebarna

Torsdag 11: Sommerfest for barn, foreldre og ansatte i regi av samarbeidsutvalget

Uke 25: Aktivitetsdag for hele barnehagen ved grillhuset

Uke 24-27: Sommeraktiviteter

JULI

**UKE 28-31
SOMMERFERIE
BARNEHAGEN STENGT**

AVDELINGENE

LØEN

Avdeling Løen vil barnehageåret 2025-2026 bli brukt av mindre grupper fra avdeling Haugen og avdeling Seke til ulike aktiviteter, i tillegg til at skolestarterne vil være der fast fra oktober.

Hovedetasjen er tilrettelagt for ulike typer lek og kreativitet for de ulike aldersgruppene. I kjelleren er det bibliotek og lekerom som brukes av mindre grupper barn, og personalrom/kontor, styrer og eiers kontor er på loftet. Rett utenfor avdelingen er det et inngjerdet lekeområde, hvor det finnes lekehus og frukttrær.

HAUGEN

Haugen var navnet på gården som var på området der barnehagen ligger i dag, på avdeling Haugen er barna 0-3 år.

Avdeling Haugen har store vinduer vendt mot hagen hvor barna kan tumle på gresset, øve seg på å gå i ulendt terreng, rulle, hoppe, løpe og snurre. Barn og voksne kan dra på sjørøvertokt og fisketur i båten i sandkassen, leke familie i lekehuset eller lete etter troll i buskene. I denne alderen vil interessen for rollelek starte, og de voksne vil inspirere barna til ulik lek ute og inne.

Utendørs er det laget til for soving under tak, med skjerming for vær og vind, barnehagen har vogner og utstyr til soving tilgjengelig til alle barn.

Turområdene avdeling Haugen benytter seg av er «Blåbærhaugen», «Grillhuset», «Storegjerdet», og Breidalen. I nærområdet er det også muligheter for å hilse på dyr, vi tar turen til Dyr dalen og Krokås for å hilse på hestene og se sauene på beite

På en småbarnsavdeling er noe av det viktigste vi gir barna, trygghet og omsorg. Barna skal få erfaringer og lære å være en gruppe, og få begynnende erfaring om sosialt samspill og vennskap. Utviklingen av sosial kompetanse er grunnsteinen til trivsel, fellesskap og videre utvikling. Sammen skapes gode relasjoner og sosiale ferdigheter barna kan ta med seg videre til Seke, storbarnsavdelingen. Sosial kompetanse er grunnsteinen til trivsel, og fellesskap i barnehagen, og vi ønsker at alle barn skal ha det trygt og godt i barnehagen. Voksne som har fokus på trygghet, forutsigbarhet og gode rutiner er viktig for at små barn skal utforske og lære.

SEKE

Seke ble bygget i 2003 og navnet kommer fra ordet bonden brukte på den marken hvor avdelingen er bygget.

På Avdeling Seke går barna som er 2-6 år, det er god lekeplass inne og et stort uteområde til utelek. Alle tre avdelingene er plassert på samme tun, noe som gjør at vi kan benytte oss av de andre avdelingenes ute- og inneområde, og skape vennskap og samhold både innad på avdelingene og på tvers av avdelingene.

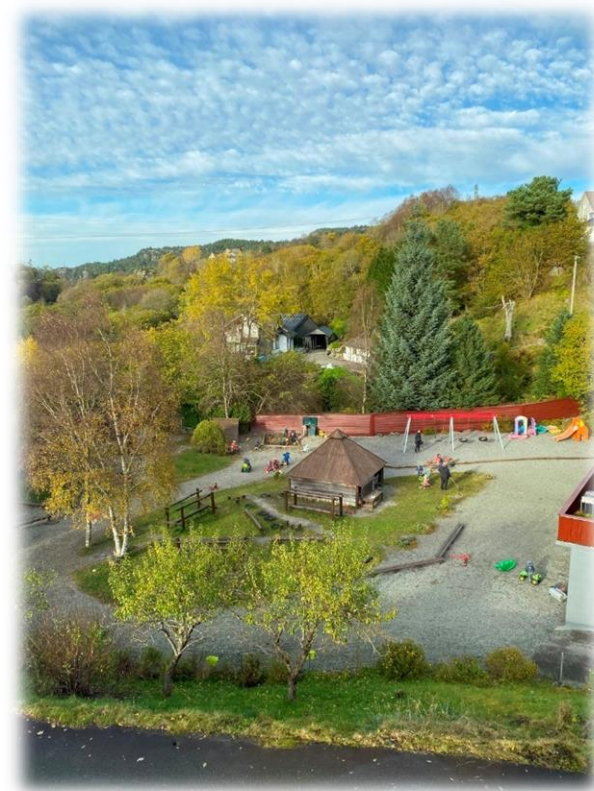
I barnehagen skal det være trygt og godt å være for alle sammen, erfarne, tydelige og trygge voksne bidrar til dette.

Barna har begynnende erfaring om sosialt samspill og vennskap fra avdeling Haugen, på Seke fortsetter vi å bygge de gode relasjonene barna har med seg fra småbarnsavdelingen.

Vi legger til rette for å skape nye vennskap på tvers av aldersgrupper. De eldste får "oppgaver" med å hjelpe de yngste til å mestre nye ting og sammen så vil alle oppleve mestring og utvikling

Haugen barnehage har natur og friluftsliv som satsningsområde. Avdeling Seke har ulike turgrupper som går på tur på faste dager.

Barna deles inn etter alder, modenhet og etter behov for å bygge relasjoner på tvers av kullene. Turgruppen går fra barnehagen kl 10 og er tilbake til kl 14.30.

TUOMRÅDER

Vi har mange fine tuområder å velge mellom, i skogen har vi leirplasser med gapahuk og naturlekeapparater. »Storegjerde» er navnet som bonden brukte på den utmarken, barna i barnehagen omtaler området som «hundremeterskogen».

«Grillhuset» ligger like ved avdeling Seke, her er det et grillhus og en gamme hvor det er godt å komme inn og varme seg på kalde og våte dager. Rundt hele området er det en stor sykkel- og ballbane som er mye i bruk til å øve trafikkregler, sykling og forskjellige ball-aktiviteter.

I nærheten av barnehagen er det en stor akebakke, der kan vi ake og stå på ski vinterstid, og stå på skøyter på vannet like ved på vinterstid. Barnehagen har egne ski, skisko og skøyter som barna får låne, dette utstyret kan også lånes med hjem etter avtale med barnehagen. På våren kan vi se sauer på beite i samme bakken.

Rundt barnehagen har vi ulike områder hvor vi kan dyrke fram planter og grønnsaker. På Blåbærhaugen er det en leirplass vi kan benytte oss av. Med lavvo, sølekjøkken, klatretau og de naturlige lekeområdene er det en populær plass å leke og utforske på. Selv om den ligger nært barnehagen, så er det en helt ny verden å komme opp dit for små og store.

Øen byr på åpent og fint kulturlandskap, mens Breidalen er et område med leirplassområde som skolen bruker, med gapahuk og bål plass. Kongleskogen er det tuområdet som ligger nærmest barnehagens eget uteområde, og brukes ofte spontant i barnehagehverdagen. Eventyrskogen er i nærheten av Torvgarden, her er det spennende å være med store grantrær og flotte områder å leke på, i bekken ser vi etter fiskeyngel og andre amfibier.

Barnas medvirkning er viktig når vi bestemmer turmål, når vi er på tur er det viktig å stoppe opp og se, studere, utforske og samtale om det vi ser og finner. Turlengden er ikke mål for turene våre, det er opplevelser, samhold, utvikling, erfaring og naturglede.

TEMA PÅ AVDELING SEKE OG AVDELING HAUGEN 2025/2026

«Naturen som vår lekeplass og læringsarena» er felles tema for avdeling Haugen og avdeling Seke barnehageåret 2025-2026.

Avdeling Haugen:

Naturen og uteliv som utgangspunkt for lek, utforsking, oppdagelse, og læring, og gir barna uendelige muligheter for læring og utvikling. Den inviterer til aktivitet og bevegelse, samtidig som den gir rom for ro, refleksjon og undring. Barna får følge naturens endringer gjennom årstidene, oppleve hvordan vær, lys og landskap skifter, og samtidig utvikle en begynnende forståelse for sammenhenger i naturens kretsløp. De får bli kjent med dyr, planter og landskap i nærområdet.

Vi ønsker også å styrke barnas digitale kompetanse gjennom bruk av enkle digitale verktøy som støtter opp om temaarbeidet. For eksempel ved å bruke nettbrett til å ta bilder, filme små prosjekter eller lytte til dyrelyer, får barna oppleve hvordan teknologi kan brukes til å dokumentere, forsterke og dele opplevelser. Det gir også mulighet til å gå tilbake til opplevelser vi har hatt sammen og bygge videre på dem i etterkant, både i samtale og videre utforskning.

Gjennom hele året vil vi dele opp tematikken i mindre prosjektperioder tilpasset årstidene, slik at barna får oppleve naturens syklus og hvordan vi som mennesker lever i samspill med den. I høst vil vi for eksempel utforske skogens farger, dyrenes forberedelser til vinteren og hva som skjer med naturen når kulden setter inn. Når vinteren kommer, går vi nærmere inn på temaer som spor i snøen, frost og is. Våren gir oss nye muligheter til å utforske spirende liv, fuglekvisper og blomstring, mens sommerens varme inviterer til vannlek, insektsjakt og bevegelsesglede. Vi vil knytte arbeidet til barnehagens fagområder som språk, matematikk, natur, kunst og kultur. Språkutvikling skjer naturlig i samtaler om det vi oppdager rundt oss, mens matematikk blir en del av hverdagen når vi teller kongler, måler pinner eller sammenligner størrelser og former i naturen. Sosial kompetanse utvikles gjennom samarbeid og felles opplevelser, og kreativt uttrykk kommer til syne når barna bruker naturmaterialer i kreativ og skapende lek i naturen. Dette året vil gi barna positive opplevelser og erfaringer med uteliv, gi dem mestringsfølelse, gode minner og lyst til å tilbringe mer tid ute i naturen.

Avdeling Seke

På Seke tilbringer vi mye av barnehagehverdagen ute, dette gir barna en unik mulighet til å oppdage alt det fine naturen har å by på, både i lek og læring.

Rammeplanen for barnehager sier blant annet at barnehagen skal legge til rette for at barna skal få oppleve naturen som arena for lek og læring. Den sier også at barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.

Gjennom hele året vil vi bruke årets tema som grunnlag i planlegging av aktiviteter vi skal gjøre sammen med barna. På Seke går vi mange forskjellige turer i løpet av uken. Vi går både korte turer i nærområdet og lengre turer til ulike turplasser, som gir barna et mangfold av forskjellige naturopplevelser i løpet av barnehageåret. Vi går i åpne landskap, tettere skog og til sjøen for å utforske hva vi kan finne i fjæren. Naturen i seg selv innbyr til allsidig lek, bevegelse og fysisk utforskning. Barna får oppleve å bli kjent med kroppen sin ved å rulle, hoppe i dammer, klatre i trær og gå turer i ulent terreng.

Naturen gir oss også et unikt og varierende lekemiljø og en stemning i leken hvor bare fantasien setter grenser. De ulike årstider til være sentralt i planleggingen vår igjennom året. Sammen med barna vil vi undre oss over endringene som skjer i naturen og lære om hvordan dyr, planter og insekter tilpasser seg de ulike årstidene. Dette ønsker vi å dokumentere sammen med barna via digitale verktøy som bilder og fotobok. Vi vil også utforske naturens fire elementer: Jord, vann, ild og luft. Dette er elementer som er med på å utvikle sansene til barna. Vi skal se, høre, lukte, smake og føle. Sanser er avgjørende for utvikling av tankevirksomhet, følelser og læring. Vi må også passe på naturen vår. For å bevare og gjenoppbygge naturen må vi også ha fokus på bærekraftig utvikling. Barna skal lære om sporløs ferdsel og allemannsretten. Vi skal plukke søppel, gjenvinne og resirkulere avfall.

PROGRESJON

Progresjon betyr fremskritt.

Det er viktig å gi barna en meningsfull hverdag med aktiviteter og lek tilpasset deres alder og utviklingsnivå. De voksne i barnehagen skal gi dem forutsetningene og mulighetene til å utvikle seg i sosiale situasjoner og gjennom lekende læring. Barna skal få oppleve mestring og å ha noe å strekke seg etter. Det er store individuelle forskjeller hos barna i forhold til modning og utvikling. Vi tilpasser planene våre til hvert enkeltbarn og til barnegruppen.

Haugen barnehage er inndelt i 2 avdelinger: Haugen (0-3 år) og Seke (2-6 år) i tillegg har vi Løen som brukes når vi deler barna i mindre grupper. Med denne inndelingen vil barna naturlig oppleve progresjon på avdelingen de går og når de flytter over til neste avdeling.

Progresjonen i barnehagen er i samsvar med det Rammeplanen sier om barnehagens innhold og om de 7 fagområdene. Den må også sees i sammenheng med årsplanen for barnehagen og planene for den enkelte avdeling. Sammen vil disse gi en god beskrivelse av hva barnehagen gir barna av innhold, utfordringer, opplevelser og erfaringer.

Fagområdene går inn i hverandre og opptrer sjelden isolert. I et prosjektarbeid, temaarbeid, i lek eller på avdelingens turdag er vi ofte innom flere områder samtidig. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

SATSNINGSOMRÅDE; NATUR OG FRILUFTSLIV

I barnehagen jobber vi for å gi barna varierte opplevelser, erfaringer, kunnskap, utvikling og lek i naturen. Alt man kan gjøre inne, kan gjøres ute og i naturen.

Naturen brukes til å gi barna varierte bevegelseserfaringer og muligheter til å videreutvikle motorikken. Barna får leke og lære i naturen og oppleve naturen som en ressurs. I naturen utforsker vi arter gjennom de ulike årstidene, og gir barna kunnskap om deres betydning i økosystemet. Sammen studerer vi blant annet småkryp, sopp, planter, dyreliv og dyrespor, undrer oss over og utforsker naturens mangfold. Aktive voksne med gode holdninger til natur og friluftsliv gir barna kunnskap om bærekraftig utvikling, respekt for naturen og hverandre. Vi er miljøbevisst, snakker om sporløs ferdsel, allemannsretten og deltar på BIR-ukene før 17. mai hvert år. Naturen er viktig, naturen må vi bruke, og naturen må vi ta vare på.

Vi er ute og på tur gjennom hele året, barn og voksne får ulike erfaringer og kunnskap om vær, påkledning og aktiviteter en kan gjøre i de ulike årstidene. På turene utforsker vi det innholdsrike nærmiljøet vårt, barna får bevege seg i ulendt terreng, drive med risikolek og får erfaringer med å klatre, hoppe, krype, rulle og henge. Aktivitetene i naturen tilpasses årstidene, blant annet natursti, hinderløype, å gå på ski, gå på skøyter, ake, bade og sykle.

Sammen med barna vil vi videreutvikle områdene våre i skogen, reparere, endre og forbedre det som trengs.

I 2025 markerer vi friluftslivets år i Haugen barnehage på ulike måter. Både i hverdagen, som vi alltid gjør, men også med arrangementer vi kan delta på i regi av kommunen og andre.

DOKUMENTASJON OG VURDERING

Vi dokumenterer det pedagogiske arbeidet vi gjør med blant annet ukeplaner, månedsplaner, utstillinger, fremdriftsplaner, temaplaner, bilder, referater fra planleggingsdager, møter og evalueringer. Personalet skal være kunnskapssøkende, kritisk og lære av hverandre.

Ved å reflektere og vurdere egen praksis, sikrer vi at alle barna får et barnehagetilbud som følger barnehageloven og rammeplan for barnehagen. For personalgruppen vil felles refleksjoner, observasjoner og evalueringer gi et godt utgangspunkt for videre planlegging og gjennomføring.

Barna blir observert, får komme med innspill i samtaler og intervju, og medvirke i egen hverdag. Personalet skriftlig gjør observasjoner av barna til bruk i planlegging og i samarbeid med instanser utenfor hjemmet etter foreldrenes samtykke.

De ansatte har daglig, nær kontakt med barna som gjør at de har en god mulighet til å observere barnas behov ut i fra alder, utvikling, modenhet, ferdigheter og eventuelle behov for tilrettelegging.

I Kidplan legges det ut månedsplaner, bilder og tekst fra dagen-i-dag, samt diverse informasjon til foreldre og ansatte.

Foreldre medvirker til vurdering ved å svare på brukerundersøkelse, evalueringer av aktiviteter og årsplanen og ved å delta på foreldresamtaler og foreldremøter.

FORELDRESAMARBEID

I barnehagen er samarbeid med foreldre/foresatte viktig, vi vil ha et samarbeidsforhold hvor barnehagen og foreldre/foresatte gir hverandre råd, hjelp, støtte og deler erfaringer til det beste for barnet og barnegruppen. Vi ønsker å oppnå gjensidig forståelse, åpenhet og tillit. Det forventes at personalet formidler sin faglighet, kunnskap og erfaring, men samtidig anerkjenner foresattes valg og tankemåter. Gode relasjoner mellom personal og foreldre, skaper trygghet og gjør samarbeidet mellom barnehage og hjem lettere.

Barnehagen legger til rette for oppstartsamtale, foreldresamtaler, foreldremøter, samarbeidsutvalgsmøte og foreldrerådsmøte. I tillegg inviteres foreldre til forskjellige arrangementer og sosiale samlingspunkt i løpet av barnehageåret.

Vi har utviklet gode rutiner for tilvenning og overgang mellom avdelingene. Lang erfaring og gode rutiner sørger for en trygg start enten barnet er nytt i barnehagen, eller skal bytte avdeling.

Vi følger Askøy kommunes rutine for overgangen fra barnehage til skole og skolefritidsordning, dette sikrer at vi gjør vårt beste for å få til en god overgang for barn og foreldre.

«Kidplan» fra Mentor+ brukes som kommunikasjonsverktøy med foreldre/foresatte. Dette digitale verktøyet er en viktig kilde for informasjon og letter det daglige samarbeidet mellom barnehage og hjem. Alle foreldre får påloggingsinformasjon fra barnehagen ved oppstart, i appen eller via nettsiden kan foresatte følge med på tavla, ukes- og månedsplan, svare på samtykkeskjema, melde på til foreldresamtaler og registrerer fravær. I tillegg deles det bilder fra dagen-i-dag på begge avdelingene i Kidplan.

De ansatte bruker Kidplan til å registrere når barna leveres og hentes, sover/står opp, er på tur, har fri eller er syk.

Foreldre/foresatte kan selv registrere om barnet er syk/har fri i Kidplan, men ikke at barnet er levert/hentet. Dersom foreldre/foresatte samtykker til at telefonlisten kan deles med andre foreldre, kan dere enkelt finne navn og telefonnummer til andre foreldre/foresatte i barnehagen. Barnehagen når også alle foreldre på sms med et tastetrykk dersom det oppstår alvorlige situasjoner i barnehagen.

Foreldreråd

Foreldrerådet består av alle foreldre i barnehagen. Ifølge «Rammeplan for barnehager» skal foreldrerådet fremme foreldrenes felles interesser og bidra til at samarbeidet mellom barnehagen og foreldregruppen skaper et godt barnehagemiljø. Oppslag med navn og nummer til foreldrekontaktene henger i garderobene på alle avdelingene.

Samarbeidsutvalg (SU)

Samarbeidsutvalget består av likt antall foreldrerepresentanter og ansattererepresentanter, eier og styrer, barnehagen kan også ha en politisk representant med i samarbeidsutvalget. På foreldremøtet hver høst velges foreldrerepresentant og vara fra hver avdeling. Oversikt over hvem som er med i SU står på «kontaktlisten» som henger på avdelingene.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ. Foreldremøter, foreldresamtaler, foreldreråd og samarbeidsutvalg er viktige arenaer for foreldre og ansatte i forhold til brukermedvirkning. Retningslinjer for foreldrerådet og samarbeidsutvalget står beskrevet i barnehageloven. Rammeplan for barnehager sier at intensjonen med foreldreråd og samarbeidsutvalg er at disse ordningene skal gi mulighet for å ivareta foreldrenes kontakt med barnehagen på en aktiv måte.

SOSIAL KOMPETANSE, VENNSKAP OG FELLESSKAP

Sosial kompetanse viktig for at alle skal få gode dager i barnehagen. For å utvikle god sosial kompetanse trengs det å lære sosiale ferdigheter gjennom konkrete hendelser i hverdagen. Barna lærer og utvikler dette hovedsakelig gjennom samspill med hverandre, og gjennom å innlede og å være i vennskap. Det kreves innsats og tilrettelegging i barnehagen for at dette skal skje på en positiv måte for alle barna i barnegruppen. Det er viktig at barna kjenner at de er en del av fellesskapet, de voksne støtter og følger opp barnas initiativ i leken - bidra til at alle barn får like muligheter til å delta i lek. I tillegg til at de voksne legger til rette for at vennskap kan oppstå mellom barna og får mulighet til å utvikle seg. I rutinesituasjoner som stell, legging, påkledning og måltid gir vi rom for læring og godt samspill mellom barn- voksen og barn- barn. Barna skal utvikle god selvfølelse og føle seg betydningsfull sammen med andre. Alle skal få være med på å forme normer og regler for hvordan vi er med hverandre og hvordan vi skal ha det i barnehagen. Barna skal få hjelp til å sette ord på hva de opplever og føler i situasjoner som er vanskelig for dem, og de skal alltid bli tatt på alvor når slike situasjoner oppstår. Vi skal utvikle evnen til å se og ta andres perspektiv, respektere hverandre og komme med løsninger i konfliktsituasjoner. Med fokus på godt samspill og å stoppe uønsket og negativ atferd vil vi sørge for at barna får sette ord på hva de opplever, oppleve vennskap, blir bevisst egne og andres følelser. De ansatte er bevisst på at de er rollemodeller for barna og deres sosiale utvikling. De ansatte skal synliggjøre fellesskap og bidra til at alle barn blir sett og anerkjent. Sammen skal vi utvikle empati, som er evnen til å gjenkjenne og forstå andres følelser, og til å sette seg inn i andres situasjon. Dette er en evne som utvikles mye i førskolealderen, og som det er svært viktig å ha fokus på i forhold til barns sosiale utvikling. I barnehagen skal vi forebygge mobbing og utestenging, barnehageloven er tydelig på at alle barn har rett til et trygt omsorgs- og læringsmiljø. Barnehagen har en egen HMS-rutine som omhandler barnas psykososiale miljø i barnehagen. Primærkontaktene følger opp sine primærbarn og de andre barna i løpet av dagen. Observasjoner skriftliggjøres for å dokumentere hvordan barna trives og utvikler seg. På storbarnsavdelingen har de barnesamtaler og barneintervju i løpet av barnehageåret.

MARKERINGER

Haugen barnehage ønsker foreldre velkommen til ulike arrangementer. På høsten inviterer vi til høstfest og før sommeren inviterer vi til sommerfest. Foreldre er velkommen inn i hverdagen, og på andre markeringer. Vi har stor forståelse for at det ikke alltid er lett å delta på alle arrangementene i barnehagen, informer oss på forhånd, slik at vi kan forberede barnet.

Barn som har bursdag, blir feiret med krone og sanger i bursdagssamling. Utenfor døren henger bilde av barnet og flagg. Vi ønsker ikke at foreldre/foresatte tar med kaker o.l på barnets bursdag.

OMSORG

"Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet" (Kunnskapsdepartementet, 2017) Alle barn skal få dekket sine basisbehov for mat, tørre klær, hvile, stell, hygiene og sikkerhet på en god og omsorgsfull måte. Barna skal oppleve å føle seg respektert, trygg og verdsatt hver dag. De skal oppleve tilhørighet, samt tilknytning til de ansatte og barna. Barna skal oppleve støttende og veiledende voksne som gjennom å være gode rollemodeller viderefører gode verdier og normer i hverdagen. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger. I tillegg har personalet evne og vilje til å prøve å se barns perspektiv, til å lytte, å forstå barna, fremme barns medvirkning og ha anerkjennende holdning til barna. Tillit mellom barn og voksne og mellom barn og barn er også viktig. Ansatte har tett dialog med foreldre med fokus på barnets beste. Årlig brukes Kari Papes fargeskjema for å kartlegge de voksne i barnehagens holdninger til enkeltbarn. Alle barn i barnehagen skal ha like muligheter til å delta på arrangementer, turer, opplevelser. Barnehagen skal jobbe for å utjevne sosiale forskjeller.

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

I barnehagen legger vi til rette for at barna utvikler språket sitt gjennom samspill, lek og dialog.

Språkutviklingen er sentral i arbeidet vårt, og derfor arbeider vi aktivt hver dag for å bevisstgjøre barna på språket.

I hverdagsaktiviteter og lek stimuleres og utvikles barnas språkferdigheter, lyttende voksne som er bevisst sin rolle som språklige forbilder for barna, og som anerkjenner og responderer på barnas uttrykk, både verbale og non-verbale. Barna deles i mindre grupper i løpet av uken, og deltar i språkgrupper. Vi ønsker å synliggjøre det språklige og kulturelle mangfoldet vi har på avdelingene, og barna skal få oppleve anerkjennelse og interesse for deres morsmål.

Fokus på trygghet og omsorg i relasjonene mellom barn og voksne gjør at vi får et godt språkmiljø i barnehagen. På alle avdelingen er de voksne med på å stimulere den språklige bevisstheten gjennom å benevne alt en gjør, utvide begrepsforståelsen og ved å konkretisere språket gjennom å bruke bilder, figurer og dagtavle.

Gjennom språklek skal vi hver dag la barna få gode og varierte erfaringer i forhold til språket. Skape gode og trygge relasjoner mellom barn og voksen slik at en har best mulig utgangspunkt for samtaler og refleksjoner. I samtaler utvikles barnas språk og barna møter et rikt språk gjennom høytlesning, rim og regler, lek med språklydene, sanger, pedagogiske opplegg, spill og lek. Vi har fokus på å gjøre barna bevisste på følelsene sine og sette ord på dem i hverdagen, På den måten blir det naturlig for barna å selv snakke om følelser. Barna får leke seg med bokstaver, tall, tegning og skriving. i planlagte og spontane aktiviteter og i lek. ASK-alternativ supplerende kommunikasjon- brukes i hverdagen for alle barn, vi bruker programmet Widgit-inprint som verktøy.

Prosjektet «Leselyst» som vi deltok i sammen med barnehageadministrasjonen, Askøy folkebibliotek og 4 andre barnehager har gitt oss inspirasjon til mer høytlesing, dramatisering av bøker, ha bøkene enda mer tilgjengelig for barn og voksne. Vi fortsetter fokus på lesing i hverdagen og samarbeider fortsatt med biblioteket. I september inviterer biblioteket foreldre til temakveld om «Leselyst».

LEK, LÆRING OG DANNING

Barna lærer gjennom alt de leker, opplever og erfarer på ulike områder i hverdagen. Lek er noe av det viktigste barn gjør og størstedelen av tiden i barnehagen brukes til lek. Rammeplan for barnehager sier også at lekens egenverdi skal verdsettes, og at det er barnehagens ansvar å sørge for at barna har gode vilkår for lek og vennskap. Mye av barnas læring skjer gjennom lek. Inntrykk bearbeides, og barns identitet og selvfølelse utvikles. Leken fremmer barns utvikling både språklig, intellektuelt, fysisk, sosialt og emosjonelt. Barna skal få oppleve mestringsfølelse gjennom varierte utfordringer og opplevelser tilpasset alder og modenhet. De voksne er bevisst sin rolle i forhold til lek og læring i hverdagen, og er støttende og tilstede i hverdagsleken. Aktive voksne bidrar til at barna blir oppmerksomme og nysgjerrige, voksne som bidrar i lek og aktiviteter med entusiasme og interesse er positivt for barna.

Alle barna skal ha noen å leke med og ha en positiv opplevelse i leken med variert lek- og læringsutstyr både inne og ute. De voksne har faglig kunnskap om barns lek, og som rollemodeller bruker de dette i samspillet med barna i hverdagen.

Barna skal få oppleve likestilling og å være en del av et demokrati, vi ønsker å motvirke forskjellsbehandling av gutter og jenter og møte barnas behov uavhengig av kjønn. Vi vil lære barna å akseptere at man kan ha ulike meninger og at man ikke nødvendigvis alltid er enige. Barna oppmuntres til refleksjon og ettertanke sammen med undrende voksne som støtter barnas læringslyst og nysgjerrighet.

Danning er, ifølge «Rammeplanen for barnehage» en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Gjennom danning legges grunnlaget for barnets allsidige utvikling.” Det kan være vanskelig å skille disse begrepene, men en måte å gjøre det på er å si at danning er resultatet av den læringen leken gir barna. I barnehageloven og Rammeplanen er oppdragelse erstattet av danning. Danning handler om at barna skal lære å forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet, samtidig som deres individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. For å ha gode dannelsesprosesser i barnehager er det viktig at voksne viser respekt for den kommunikasjonen som barna har både verbal og non-verbal kommunikasjon og interesse for det barna sier. Den voksnes rolle er å bli en god samtalepartner, samhandlingspartner og veileder, og ikke minst vite når man som voksen må være til stede.

Noe av det viktigste i dannelsesprosessen er å gi barna god selvfølelse, og at de gjennom den kan forstå både seg selv og andre.

BARNES MEDVIRKNING

Barnehagen skal legge til rette for at barn får gi uttrykk for sin mening om hva barnehagen skal inneholde, barn skal få en reell mulighet til å påvirke dagene sine. Barna sine synspunkt vil bli lagt vekt på ut i fra barnas alder og modenhet (barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta), de skal bli tatt på alvor, oppleve at de blir hørt og sett og at de er en del av et demokrati.

De eldste barna kan delta i planlegging og vurdering ved hjelp av språk og kroppsspråk. Ved frokostbordet kan samtalen styres inn på for eksempel turgruppen av den voksne, og barna gir tilbakemeldinger. Det kan være konkret om hvor de liker å gå på tur eller en spesiell tur som har vært, hvor de vil gå den dagen og aktiviteter de vil gjøre. I tillegg gjennomføres barnesamtaler og barneintervju i løpet av barnehageåret, hvor barna får komme med sine meninger og opplevelser.

På småbarnsavdeling observerer de voksne barnas kroppsholdninger, mimikk og andre følelsesmessige uttrykk i forskjellige situasjoner. De kan også «følge opp» hva barna er opptatt av, er det for eksempel noen leker som er mer populær enn andre? I samtaler med foreldrene får vite mer om hva de er opptatt av hjemme/i hverdagen.

TILRETTELEGGING AV DET ALMENNPEDAGOGISKE TILBUDET

Det almennpedagogiske tilbudet skal tilpasses alle barnas behov og forutsetninger, noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Barna som trenger ekstra støtte skal få den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et inkluderende og likeverdig tilbud i barnehagen.

I det sosiale samspillet kan barn med behov for ekstra støtte ha godt utbytte av tidlig innsats, ved at personalet jobber systematisk og målrettet for å inkludere barna i fellesskapet. Dersom barnehagen ikke kan dekke barnets behov innenfor det almennpedagogiske tilbudet, skal barnehagen opplyse foreldre om henvisning til PPT, foreldre har rett til å kreve en sakkyndig vurdering om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.

I Askøy kommune kan foreldre melde behov for tilrettelegging til barnehageavdelingen i kommunen, dersom de mener at deres barn har en funksjonsnedsettelse, barnehageloven §37. Skjemaet som kommunen har utformet for denne meldingen fyller barnehagen ut i samarbeid med foreldrene.

SAMARBEID

Barnehagen har behov for å samarbeide med andre hjelpeinstanser, også foreldre/foresatte kan kontakte disse instansene. Kontakt med hjelpeinstanser fra barnehagen sin side gjøres med samtykke fra- og i samarbeid med foreldre/foresatte.

Barnevernstjenesten, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tjenesten er noen av instansene vi samarbeider med. Barnehagen har kontaktpersoner hos de forskjellige instansene som vi kan ringe/sende mail til og drøfte saker anonymt. Vi møter med de ulike instansene i løpet av året, møtene kan brukes til drøftinger, observasjoner og faglig input.

Noen barn har spesialpedagogisk- eller logopedisk hjelp, spesialpedagog/logoped ønsker gjerne at de andre barna er med i en gruppe, barnehagen ber da om samtykke fra foreldre i forkant.

For å få en oversikt over barns utfordringer og mestringsområder i forhold til deres utvikling, bruker vi ulike observasjons metoder og klarleggingsskjema. Dette gjøres alltid i samarbeid og med samtykke fra foresatte.

Askøy kommune har lavterskeltilbud hvor vi kan henvise barn.

Haugen barnehage er praksisbarnehage og får studenter fra Høgskulen på Vestlandet høst og vår. Ped.leder har videreutdanning i veiledning, som brukes både i samarbeid med studenter, men også med de ansatte i barnehagen.

MARTE MEO, les mer her: <http://www.martemeeo.no> og <http://www.martemeeo.com/>

Styrer i barnehagen, Bibbi, er utdannet Marte-Meo-terapeut, Marte Meo betyr; "av egen kraft". Metoden er videobasert, og er en veiledningsmetode for foreldre/ansatte/omsorgspersoner. Det blir tatt film som varer fra 3-5 minutter og gitt veiledning ut fra dette. Barnet er hovedfokus og vi ser på metoder for å gi barnet utviklingsstøtte. Barnehagens personale og foreldre til barn i barnehagen kan få tilbud/be om veiledning. Foreldre/foresatte blir alltid spurt om samtykke hvis deres barn skal filmes.

BARNEHAGENS DIGITALE PRAKSIS

I Haugen barnehage brukes digitale verktøy som en naturlig del av hverdagen, til lek, læring, utforskning og kreativitet. I tillegg skal digitale verktøy brukes i det pedagogiske arbeidet og som pedagogisk dokumentasjon. Nasjonale retningslinjer og anbefalinger følges i arbeidet med barna.

De voksne skal via planlegging vurdere relevansen og egnetheten til de digitale verktøy. De voksne deltar og legger til rette for en utforskende og skapende digital praksis, ut fra barns alder, interesse, erfaringer, opplevelser, behov og muligheter. De ansatte er rollemodeller, og ved å være aktiv deltaker lærer de barna å utøve digital dømmekraft som igjen skaper en forståelse for det etiske knyttet til digitale medier, som utgjør en stor del av barns digitale dannelse.

Vi vil ha fokus på dokumentasjon og en god delingskultur, for å lære av hverandre, synliggjøre, tilpasse og videreutvikle det pedagogiske arbeidet vårt. Via pedagogiske dokumentasjonen vil vi gi foreldrene et innblikk i barnehagens hverdag, og gi dem kunnskap om hvordan vi bruker digitale verktøy sammen med barna på en kreativ måte. Dokumentasjonen synliggjør hvordan vi arbeider. Dette gjøres ved at vi bruker Kidplan eller henger opp bilder og skriver noe om hva som skjer på bildene, eller viser foreldre filmer fra hverdagen på foreldremøte eller foreldrekafe mm

Barnehageåret 2025-2026 fortsetter vi utviklingsarbeidet med REKOMP, (regional ordning). Vi samarbeider med Runar og Are fra NLA som har god kompetanse innen vårt tema; digital kreativitet. I løpet av høsten og våren bruker vi planleggingsdager og kveldsmøter til å jobbe med temaet vårt, vurdere og justere målene våre og bli enda mer kreativ med digitale verktøy.

Scann qr-kode for å se hvilke verktøy barnehagen har tilgjengelig.

TILVENNING I BARNEHAGEN

Barnehagestart er en tid preget av følelser, relasjonsbygging og nye opplevelser. Vi legger til rette for en trygg og tilpasset tilvenning til barnehagelivet med fokus på tillit, trygghet, trivsel og tilknytning.

Avdelingen barnet skal begynne på inviterer barnet/barna og en av foreldrene/foresatte til å komme på besøk i barnehagen noen dager i ukene før selve barnehagestarten. Vi har gode erfaringer med jevnlig besøksdager for barn og foreldre/foresatte. Hensikten med dette er at barna skal bli litt kjent i barnehagen, med barna de skal være sammen med og personalet før oppstart. Besøksdagene avtales og tilpasses individuelt når det nærmer seg barnehagestart. Hvert barn får en primærkontakt, som har ekstra ansvar for barnet og kontakten med foreldrene i tilvenningen. I løpet av den første tiden barnet er i barnehagen, vil pedagogisk leder ha en frivillig startssamtale, utarbeidet av Askøy kommune, med foreldrene. Barnehagen har egen rutine som vi bruker ved tilvenning, den tilpasses barnet og barnets behov. Det er viktig at vi har en god dialog med foreldre om barnets behov denne første perioden for å skape trygghet hos både hos barnet, foreldre og ansatte.

OVERGANG HAUGEN-SEKE

Å bruke tid på tilvenningen til storbarnsavdeling gjør at barna blir trygg på de voksne, området både inne og ute og de andre barna.

Overgangen til storbarnsavdeling er en milepæl for barnet. Barnet får utforske nye omgivelser, utfordringer, og sosiale interaksjoner. Å bruke tid på tilvenningen gjør at barna blir trygge på de voksne, området både inne og ute og de andre barna.

Vi har fokus på å skape en trygg overgangsperiode hvor barnet får i eget tempo utvikle relasjoner til barn og personalet på ny avdeling, og bli kjent med avdelingens rom, rutiner og uteområder.

Før overgangen informeres foreldre, og ped.leder formidler nødvendig informasjon rundt barnet til ansvarlig på ny avdeling.

Avdelingene har et tett samarbeid gjennom året for at barna skal ha kjennskap til begge avdelinger og personalet på tvers av avdelingene. I perioden det nærmer seg overgang tilrettelegges det for hyppige turer, lek og aktiviteter, inne og ute, på Seke sammen med trygge kjente voksne fra Haugen.

OVERGANG BARNEHAGE – SKOLE OG SFO

Siste året i barnehagen er innholdsrikt for skolestarterne, barna kalles nå «Ugler» og er eldst av barna i barnehagen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon for å begynne på skolen. Vi tar utgangspunkt i planen for «Siste året i barnehagen» som er utarbeidet av Askøy kommune når vi planlegger innhold for skolestarterne. Siste året fortsetter utviklingen av basisferdigheter som blant annet vente på tur, lytte, dele, samarbeide, selvstendighet m.fl. Uglerne gjør skoleforberedende aktiviteter, turene er lengre, og fokus på sosialt samspill fortsetter å være en viktig del av hverdagen. Det er en del faste aktiviteter og tradisjoner for skolestarterne i Haugen barnehage som gjennomføres dette siste året i barnehagen. På høsten lages en egen temaplan for skolestarternes aktiviteter.

Vi følger Askøy kommunes rutine for overgang barnehage-skole og sfo. I løpet av våren deltar styrer på en fagdag sammen med rektorer og lærere fra skolen. I februar avholdes foreldremøte for foreldrene til førskolebarna. I april har pedagogisk leder eller styrer foreldresamtaler med foreldrene til skolestarterne hvor vi sammen fyller ut skjema i med informasjon om barnet som sendes til skolen med samtykke fra foreldre. Dette sendes til skolene i mai måned, for minortetsspråklige barn holdes denne foreldresamtalen i månedsskiftet februar/mars og skjemaet sendes medio mars. I noen tilfeller kan det være aktuelt med en overføringssamtale mellom barnehage, foreldre og skole.

FAGOMRÅDER

Vi bruker «Rammeplan for barnehage» aktivt både i planlegging, refleksjoner, på planleggingsdager, på personalmøter samt som oppslagsverk i arbeidet vi gjør på avdelingen og med barna.

De 7 fagområdene i rammeplanen; kommunikasjon, språk og tekst», «kropp, bevegelse, mat og helse», «kunst, kultur og kreativitet», «natur, miljø og teknologi», «antall, rom og form», «etikk, religion og filosofi» og «nærmiljø og samfunn» er godt beskrevet.

Fagområdene brukes alltid i planlegging av barnehagens ulike faste aktiviteter, temaplaner, avdelingsplaner og i lek og aktiviteter. I rammeplanen er det godt beskrevet både hva barnehagen skal bidra til at barna opplever/erfarer gjennom arbeid med fagområdene, samt hva personalet skal gjøre i forhold til de ulike områdene.

Notater: